

14-6-2014

Betreft: Reactienota: Zienswijze met betrekking tot: “Ontwerp projectplan inrichting Slochterdiep en zijtakken”.

Geachte leden van de commissievergaderingen van het Algemeen Bestuur van het waterschap.

Hierbij ontvangt u de reactie van Stichting Platform Berend Botje op bovengenoemde reactienota “Ontwerp projectplan inrichting Slochterdiep en zijtakken”.

Inleiding:

Het betreft de zeldzame en volgens Flora- en faunawet strikt beschermde libel: Groene glazenmaker – *Aeshna viridis* en de plant waar deze libel volledig van afhankelijk is: Krabbenscheer – *Stratiotes aloides*.

De Groene glazenmaker staat vermeld in **bijlage IV Habitatrichtlijn**.

Dit houdt in dat de Groene glazenmaker **zwaar beschermd** is: de hoogst mogelijke beschermde status!

In deze zienswijze tekent Stichting Platform Berend Botje voor de volgende drie punten bezwaar aan:

1. Het ontbreken van een goede inventarisatie van het plangebied op het voorkomen van de soorten Krabbenscheer en Groene glazenmaker.
2. Het baggeren van watergangen waarin Krabbenscheer voorkomt naar 120 cm diepte.
3. Het waterschap verklaart te gaan werken volgens de Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen zonder daarbij in het ontwerpplan, bij voorbaat, de compenserende maatregelen op te nemen, die eventueel noodzakelijk zijn om habitat van de Groene glazenmaker dat verloren zal gaan door de uitvoering van de werkzaamheden, op te nemen, zoals omschreven in paragraaf 3.4 van de Gedragscode.

Commentaar van Stichting Platform Berend Botje op de reactienota:

Ad 1: Het ontbreken van een goede inventarisatie van het plangebied op het voorkomen van de soorten Krabbenscheer en Groene glazenmaker.

Voor het plangebied is een beperkte natuurtoets uitgevoerd, zie bijlage: “Natuurtoets ecologie Slochterdiep en aangrenzende wateren versie 21 juni 2013”.

In deze bijlage is vermeld onder 4.1.7. “Insecten en ongewervelden” dat: **“binnen het plangebied geen systematische inventarisaties zijn verricht naar libellen, dagvlinders, sprinkhanen en overige fauna”. “Geschikt biotoop voor beschermde soorten of soorten van de Rode Lijst ontbreken binnen een groot deel van het plangebied”.**

Dat is naar de mening van Stichting Platform Berend Botje een vreemde zaak. Immers het waterschap verklaart in de Reactienota bij herhaling te werken en te gaan werken in overeenstemming met de Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen, versie 2012, (hier verder aangeduid als Gedragscode).

Immers in deze Gedragscode is onder **4.1: Voorbereiding van werkzaamheden** de bepaling opgenomen dat het uitvoerend personeel weet waar de juridisch zwaarder beschermde dier- en plantensoorten zich bevinden. Zie tekst hieronder.

4.1 Voorbereiding van werkzaamheden

Het waterschap zorgt ervoor dat uitvoerend personeel op de hoogte is van deze gedragscode en voldoende is geïnstrueerd om die na te kunnen leven. Het uitvoerend personeel weet waar zich de juridisch zwaarder beschermde dier- en plantensoorten bevinden. Dit kan door middel van een kaart of een markering in het terrein.

Nu er in het plangebied geen systematisch inventarisatie is verricht naar het voorkomen van het voorkomen van juridisch zwaarder beschermde dier soorten uit de grote groep van de Insecten, waaronder libellen, zoals de juridisch zwaar beschermde soort Groene glazenmaker en de plant waar deze volledig afhankelijk van is, Krabbenscheer, kan het uitvoerend personeel deze bepaling ook niet naleven.

De reactie van het waterschap, dat de natuurtoets is opgesteld door deskundigen van het adviesbureau ARCADIS snijdt volgens Stichting Platform Berend Botje geen hout, temeer daar deze reactie op geen enkele wijze is onderbouwd. Ook niet de toevoeging dat er volgens het waterschap geen enkele grond is die aanleiding zou geven om te twijfelen aan de kwaliteit van dit rapport: "Natuurtoets Ecologie Slochterdiep en aangrenzende watergangen". Ook deze bewering, de vermeende kwaliteit van adviesbureau ARCADIS wordt niet onderbouwd met door ARCADIS geproduceerde literatuur of rapporten of wat dies meer zij, met betrekking tot Insecten, zoals Groene glazenmaker en planten zoals Krabbenscheer.

Wel twijfel:

Naar de mening van Stichting Platform Berend Botje is juist wel alle reden om te twijfelen aan de kwaliteit van dit rapport wegens het ontbreken van een systematische inventarisatie van de juridisch zwaarder beschermde Insecten, zoals de Groene glazenmaker.

De Natuurtoets vermeldt immers: "Geschikt biotoop voor beschermde soorten of soorten van de Rode Lijst ontbreken binnen **een groot deel** van het plangebied". Hieruit volgt dat er dus wel "Geschikt biotoop voor beschermde soorten of soorten van de Rode Lijst" aanwezig is in **een klein deel** van het plangebied.

Naar de mening van Stichting Platform Berend Botje schiet de "Natuurtoets Ecologie Slochterdiep en aangrenzende wateren versie 21 juni 2013" hier schromelijk tekort. In het plangebied komt immers Krabbenscheer voor en daarmee vrijwel zeker ook de strikt beschermde libel Groene glazenmaker, die bewezen voorkomt in het nabijgelegen SBB reservaat Woudbloem en daarmee vrijwel zeker ook in het plangebied. Daarnaast zijn er bij Krabbenscheer vegetaties nog twee soorten libellen van de Rode Lijst vrijwel altijd aanwezig: **Vroege glazenmaker – *Aeshna isocetes*** en **Glassnijder – *Brachytron pratense***, die beide op de Rode Lijst staan als "kwetsbaar", iets wat adviesbureau ARCADIS had moeten weten als deze zo deskundig is zoals het waterschap stelt.

Verder moet adviesbureau toch op de hoogte zijn van het proefschrift van L.WG. Higler uit 1977: "*Macrofauna-cenoses on Stratiotes plants in Dutch broads*", Rijksinstituut voor Natuurbeheer, waarin is vermeld dat Krabbenscheervegetaties de rijkste van de zoetwaterlevensgemeenschappen herbergen, zowel in soorten als in aantallen.

Dit alles zou voor adviesbureau ARCADIS voldoende reden moeten zijn om in **het kleine deel** van het gebied waar wel “Geschikt biotoop voor beschermde soorten of soorten van de Rode Lijst voorkomt” wel een systematische inventarisatie op het voorkomen van de juridisch zwaarder beschermde Insecten uit te voeren en ook op de soorten van de Rode Lijst, zoals de libellen Groene glazenmaker, Vroege glazenmaker en Glassnijder.

De bevindingen van de heer drs. S.G. Dutmer, apotheker en libellendeskundige, dat in de Veenkoloniën is waargenomen dat alle Krabbenscheer vegetaties, hoe groot en hoe klein ook, door Groene glazenmakers worden gebruikt als leef- maar vooral ook als voortplantingsgebied, is al jaren bij het waterschap bekend. Kennelijk heeft het waterschap deze kennis niet gedeeld met adviesbureau ARCADIS.

Geen waarnemingen op waarneming.nl: De Reactienota vermeldt verder nog dat ook op de website: www.waarneming.nl geen waarnemingen zijn vermeld van beschermde insecten en ongewervelden.

In deze vorm is deze vermelding zonder waarde en kunnen daar geen conclusies uitgetrokken worden, omdat niet wordt vermeld hoeveel waarnemingen er wel in het gebied zijn gedaan van deze diergroepen. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat er weinig waarnemingen in puur agrarisch gebied worden gedaan en dat de meeste waarnemers – veldbiologen – zich beperken tot natuurgebieden, zoals het nabijgelegen SBB reservaat Woudbloem. Oftewel het is zeer goed mogelijk dat er geen of maar weinig waarnemingen in het plangebied zijn gedaan aan de groepen Insecten en Ongewervelden en dat er daarom ook geen waarnemingen van beschermde insecten en ongewervelden op de website www.waarneming.nl zijn te vinden!

Geen reactie in de Reactienota: Op bovenvermelde opmerkingen, die ook zijn opgenomen in de Zienswijze van Stichting Platform Berend Botje, wordt in de Reactienota niet gereageerd.

Gelet op het gezegde: “wie zwijgt, stemt toe” zou de conclusie getrokken kunnen worden dat het waterschap het met deze opmerkingen van Stichting Platform Berend Botje eens is, maar dat dit niet tot handelen van het waterschap leidt.

Conclusie 1:

Stichting Platform Berend Botje blijft hierbij van mening dat tenminste de Slochter Ae en het Verbindingskanaal Scharmer Ae – Slochterdiep als leef- en voortplantingsgebied voor Groene glazenmaker moet worden aangemerkt, totdat het tegendeel bewezen is. Daarnaast is het, naar mening van Stichting Platform Berend Botje noodzakelijk dat het hele plangebied op het voorkomen van Krabbenscheer en Groene glazenmakers geïnventariseerd gaat worden, zoals in de zienswijze wel is omschreven voor Krabbenscheer, maar **niet** voor Groene glazenmaker en andere Insecten van de Rode Lijst, en wel voordat de werkzaamheden ter plaatse worden uitgevoerd.

Werkprotocol:

In de Reactienota wordt gesteld dat er in de Natuurtoets ecologie Slochterdiep en aangrenzende zijtakken een werkprotocol is opgesteld dat in het kader van de uitvoering van het projectplan moet worden gevolgd.

Hierin is onder meer het volgende opgenomen:

- er dient tijdens het groeiseizoen een inventarisatie te worden uitgevoerd naar het voorkomen van krabbenscheer.

- daar waar krabbenscheervegetatie voorkomt dient te worden gewerkt volgens de Gedragscode.
- Er dient gefaseerd te worden gebaggerd: bij krabbenscheer wordt minstens 25% gespaard zonder Groene glazenmaker en minstens 50% met Groene glazenmaker. (deze bepaling is hier verkort weergegeven)

Alleen er staat in de Natuurtoets nog iets vermeld dat hier in de reactienota is weggelaten:

6.2

AANBEVELINGEN

Zoals in paragraaf 4.2.3 is benoemd gelden voor de uitvoering van de werkzaamheden beperkingen, zowel voor wat betreft de uitvoeringsmethode als voor de beschikbare tijdperiode in relatie tot beschermde soorten. Om deze beperkingen vooraf zo veel mogelijk te minimaliseren, wordt aanbevolen in 2013 aanvullende inventarisaties en onderzoeken te verrichten.

De geschikte periode voor dergelijke inventarisaties en onderzoeken is doorgaans beperkt. Voor de overzichtelijkheid doen we hieronder een voorstel voor een onderzoeksperiode en de onderzoeklocaties.

Stichting Platform Berend Botje is het met deze aanbeveling is en komt tot de conclusie dat deze aanbeveling voor 2013 niet is opgevolgd in het jaar 2013 en dat er geen aanvullende inventarisaties en onderzoeken zijn gedaan naar beschermde soorten, zoals Groene glazenmaker.

Over het gefaseerde baggeren heeft Stichting Platform Berend Botje zijn mening in de Zienswijze gegeven onder ad 2 en 3.

Ad 2.

In de plannen met betrekking tot de inrichting Slochterdiep en zijtakken wordt vermeld dat er gebaggerd gaat worden in bovenvermeld leef- en voortplantingsgebied Slochter Ae en Verbindingskanaal Scharmer Ae – Slochterdiep. Hierbij wordt de waterdiepte vergroot tot 1.20 meter.

Blijvend verdwijnen: In de zienswijze is door Stichting Platform Berend Botje betoogd dat bij baggeren tot een diepte van 120 cm de Krabbenscheer blijvend zal verdwijnen, en daarmee het leef- en voortplantingsgebied voor de zwaar beschermde Groene glazenmaker.

Reactienota: in de Reactienota wordt op deze bevindingen niet expliciet ingegaan. De Reactienota vermeldt slecht dat er gewerkt gaat worden volgens de Gedragscode, waarin wordt vermeldt dat er bij Krabbenscheer minstens 25% - zonder aanwezigheid Groene glazenmakers – of minstens 50% - bij aanwezigheid van Groene glazenmakers – van de bodem moet worden gespaard bij baggerwerkzaamheden.

Niet betwist: De constatering dat bij een waterdiepte van 120 cm de Krabbenscheer niet terug zal keren wordt door het waterschap in de Reactienota niet betwist.

Dit zou voor de geplande werkzaamheden in het gebied inhouden dat de geplande baggerwerkzaamheden nooit kunnen worden afgerond omdat de Krabbenscheer in de gebaggerde delen niet zal terugkeren, zoals in de zienswijze is uiteengezet. Dit lijkt weinig realistisch!

Niet naleven gedragscode: De ervaringen van Stichting Platform Berend Botje met betrekking tot de omgang door het waterschap met de Gedragscode zijn helaas negatief, dat

wil zeggen dat Stichting Platform Berend Botje bij herhaling constateert dat het waterschap de regels uit de Gedragscode niet naleeft.

Stichting Platform Berend Botje heeft in de Zienswijze onder Ad 3 verwezen naar de uitgevoerde baggerwerkzaamheden in het Achterdiep en zal hieronder onder Ad 3 in de reactie op de Reactienota terugkomen.

Conclusie 2: volgens Stichting Platform Berend Botje kunnen de geplande baggerwerkzaamheden in die wateren waarin Krabbenscheer vegetaties voorkomen niet voor 100% worden afgerond omdat de Krabbenscheer na het baggeren ter plekke niet zal terugkeren omdat het water daar te diep geworden is voor hervestiging van deze plant. Om deze werkzaamheden toch te kunnen afronden zal het waterschap volgens de Gedragscode aanvullende maatregelen moeten nemen.

Stichting Platform Berend Botje zal deze hier onder Ad 3 bespreken!

Ad 3.

De Gedragscode schrijft voor dat, als de “goede staat van instandhouding” van zwaar beschermde soorten door noodzakelijke (bagger)werkzaamheden niet kan worden gewaarborgd er compenserende maatregelen genomen moeten worden om de goede staat van instandhouding van de, in dit geval, zwaar beschermde libel Groene glazenmaker te waarborgen.

De reactienota vermeldt in dit verband: “wanneer blijkt dat (zwaar) beschermde soorten worden aangetroffen dan zullen de voor deze soorten benodigde maatregelen worden getroffen”.

Negatieve ervaringen:

De ervaringen van Stichting Platform Berend Botje met het waterschap leren evenwel dat het waterschap nalaat deze, volgens de Gedragscode, verplichte maatregelen te nemen en uit te voeren. Zie bijgevoegd citaat uit de Zienswijze:

In dit verband wijst Stichting Platform Berend Botje u op het Achterdiep in de gemeente Hoogezand – Sappemeer dat in het jaar 2010 is gebaggerd door waterschap Hunze en Aa's. In het Achterdiep kwamen op meerdere plaatsen Krabbenscheer vegetaties voor die door Groene glazenmakers werden gebruikt als leef- en voortplantingsgebied. Ondanks het feit dat er geprobeerd is Krabbenscheer vriendelijk te baggeren zijn de Krabbenscheer vegetaties daar vrijwel allemaal verdwenen, op een enkele plek na, waar niet hoefde te worden gebaggerd.

In de jaren daarna heeft de heer S.G. Dutmer het Achterdiep in de zomermaanden regelmatig geïnventariseerd op Krabbenscheer en Groene glazenmaker en geconstateerd dat herstel tot en met het jaar 2013 vrijwel geheel is uitgebleven. Daarnaast heeft de heer S.G. Dutmer geconstateerd dat compenserende maatregelen, om het verlies van leef- en voortplantingsgebied van de zwaar beschermde soort Groene glazenmaker te compenseren, door waterschap Hunze en Aa's tot nu toe ook zijn uitgebleven.

Zie ook bijlage: waarnemingen van Krabbenscheer en Groene glazenmaker in het Achterdiep.

Een ander voorbeeld, niet baggeren maar 100% schonen, betreffend het niet naleven van de Gedragscode is het Beneden Westerdiep in Veendam, dat in 2010 volledig geschoond is, en dat volledig in strijd met de Gedragscode! Ook voor deze locatie heeft Stichting Platform Berend Botje het waterschap recent gevraagd om de volgens de Gedragscode verplichte aanvullende maatregelen te nemen om de gunstige staat van instandhouding voor de hier

aanwezige Groene glazenmaker te waarborgen. Helaas heeft het waterschap op dit verzoek niet gereageerd en heeft het ook niet gehandeld naar dit verzoek!

Geen reactie en Niet ontkend: In de Reactienota wordt op de beschreven situatie met betrekking tot het Achterdiep niet gereageerd en het achterwege laten van de, door de Gedragscode, voorgeschreven Aanvullende maatregelen wordt ook niet ontkend.

Conclusie 3: Het zal u dan ook niet verbazen dat Stichting Platform Berend Botje er geen enkel vertrouwen in heeft dat het waterschap de hier, op papier aangekondigde, aanvullende maatregelen zal nemen en uitvoeren!

Samenvattend:

Stichting Platform Berend Botje is van mening dat in de Reactienota onvoldoende wordt tegemoet gekomen aan de in de Zienswijze naar voren gebrachte bezwaren tegen het plan en dat er onvoldoende tegemoet is gekomen aan de wensen met betrekking tot de voorbereiding en uitvoering van het plan.

Het betreft de volgende drie punten:

- 1.** Een goede inventarisatie van het plangebied op het voorkomen van de soorten Krabbenscheer en Groene glazenmaker en andere Insecten van de Rode Lijst uit te (laten) voeren. (dus niet alleen Krabbenscheer zoals in de Reactienota wordt aangegeven).
Onder goede inventarisatie vallen naar de mening van Stichting Platform Berend Botje: Hoeveel planten en vierkante meter Krabbenscheer er per groeiplaats zijn, de dichtheid van de planten per vierkante meter en voor Groene glazenmaker: per locatie de aantallen gevonden huidjes op de Krabbenscheer, ook weer per vierkante meter, en de waargenomen aantallen Groene glazenmakers tussen begin juli en eind september, bij een inventarisatie frequentie van eens per twee weken.
- 2.** Watergangen waarin Krabbenscheer voorkomt niet geheel te baggeren naar 120 cm diepte, maar de Krabbenscheer vegetaties te ontzien. (indien wel gebaggerd gaat worden tot 120 cm diepte, zoals gepland, zal de Krabbenscheer immers niet terugkeren)
- 3.** In het ontwerpplan, **bij voorbaat**, die compenserende maatregelen op te nemen, die eventueel noodzakelijk zijn om habitat van de Groene glazenmaker, dat verloren zal gaan door de uitvoering van de werkzaamheden (als er toch gebaggerd gaat worden tot 120 cm), op te nemen, een en ander in overeenstemming met de Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen.
- 4.** Een beschrijving van de monitoring van de Krabbenscheer en Groene glazenmakers voor en na de werkzaamheden en hoe die monitoring toegankelijk is voor derden, zoals Stichting Platform Berend Botje.

Ik ga ervan uit dat u mij van het verdere verloop van de procedure op de hoogte houdt.

Hoogachtend:

De heer drs. S. G. Dutmer, apotheker, libellendeskundige en adviseur voor Stichting Platform Berend Botje,
Roofs 3
7482 LJ Haaksbergen
Tel: 053 -5724180
Email: gerarddutmer@hotmail.com

Gevolmachtigd voor Stichting Platform Berend Botje

Haaksbergen, 14 juni 2014.